

362.11(437.222):616-001(091)

60 LET ÚRAZOVÉ NEMOCNICE V BRNĚ

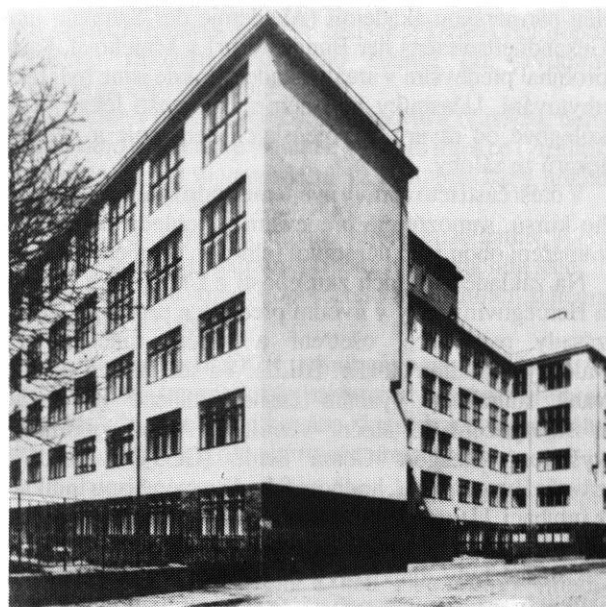
Úrazová pojišťovna dělnická pro zemi Moravsko-slezskou v Brně postavila v letech 1931-1933 moderní nemocnici, kterou nazvala "Jubilejní úrazová nemocnice". Pracovalo se podle upraveného projektu prof. ing. arch. Vlad. Fischera, vedoucího Ústavu pozemních užitkových staveb na České vysoké škole technické v Brně. Provoz nemocnice na 120 lůžkách byl zahájen 8. 5. 1933. Rozhodnutí úrazové pojišťovny finančně zabezpečovat jak stavbu, tak i provoz vlastní úrazové nemocnice bylo motivováno snahou o zlepšení péče o své poraněné pojištěnce vyúsťující do snížení smrtelnosti, do zkrácení doby pracovní neschopnosti a do snížení rozsahu trvalých poúrazových následků. Vedení úrazové pojišťovny předpokládalo, že moderní způsoby léčení úrazů ve svém důsledku sníží náklady na úrazové důchody a náhrady. Primářem nemocnice jmenovalo prof. Vlad. Nováka, bývalého I. asistenta prof. Petřivalského, přednosty I. chirurgické kliniky Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Prof. Novák záměry úrazové pojišťovny nezklamal, vždyť byl pro vedení úrazové nemocnice dobře připraven jak svou dosavadní praxí na klinice, tak četnými studijními pobyty na zahraničních klinikách (zvláště také u prof. Böhlera v Úrazové nemocnici ve Vídni) a zvláště pak svou láskou k úrazové chirurgii. Při ošetřování poraněných uplatňoval léčebné postupy v mnohém připomínající Böhlerevu školu ze začátku třicátých let. Ve čtyřicátých a padesátých letech postupně zaváděl do léčebných postupů nové prvky charakterizující již vlastní Novákovu školu. Systematická práce celého kolektivu se projevila ve zlepšení výsledků léčení, což objektivně sledovalo posudkové oddělení úrazové pojišťovny a což současně pozitivně vnímali samotní pacienti. To bylo také příčinou vzrůstající oblíbenosti úrazové nemocnice zvláště u brněnské veřejnosti. "Úrazovka" se stala pojmem pro velmi dobrou péči o nemocné. Proto také rostl počet lůžek až na 152 po opravě škod způsobených bombardováním v roce 1944 a 1945.

V roce 1947 rozhodlo vedení úrazové pojišťovny na návrh prof. Nováka postavit rehabilitační ústav na místě vybombardovaného domu sousedícího s úrazovou nemocnicí. Toto nové zařízení s lůžkovým (40 lůžek) a hlavně s ambulantním provozem bylo postaveno v letech 1948-1950 podle projektu ing. arch. M. Kopřivy, profesora Vysokého učení technického v Brně, za odborné spolupráce prof. Nováka, který zde realizoval vlastní představy inspirované studijním pobytem v USA (1946). Toto rehabilitační oddělení (podle prof. Nováka "oddělení návratné poúrazové péče") zahájilo provoz 1. 11. 1950 jako Lieberzeitův rehabilitační ústav. Toto zdravotnické zařízení, od svého otevření provozně spojené s Úrazovou nemocnicí, přešlo 1. 1. 1954 spolu s původní Úrazovou nemocnicí do nové rozpočtové jednotky ministerstva zdravotnictví ČSR jako Výzkumný ústav traumatologický (první ředitel: prof. Novák, 1954-1965). V té době bylo ročně hospitalizováno průměrně kolem pěti tisíc nemocných a ambulantně bylo ošetřeno v průměru deset tisíc poraněných (první ošetření). Výzkumný ústav se

rozvíjel v několika etapách, jejichž společným jmenovatelem bylo a stále je zdokonalovat diagnostiku a léčení poraněných jako zdroje a základu pro rozvoj vědecké práce, hlavně v oblasti aplikovaného výzkumu v traumatologii.

I. etapa (1954-1965) se soustřeďovala na výstavbu laboratoří, na strojové zpracování zdravotnické dokumentace, na odbornou výchovu lékařů a středních zdravotnických pracovníků a na soustavnou vědeckou výchovu lékařů. Byly zpracovávány roční plány vědeckovýzkumné práce. Pracovníci ústavu předávali své vědecké práce k posouzení odborné lékařské veřejnosti na výročních traumatologických konferencích (od r. 1957). Byly zahájeny kontakty s podobnými ústavu a klinikami v zahraničí (Berlín, Budapešť, Magdeburg, Moskva).

II. etapa (1966-1983) pod vedením doc. Kroupy se vyznačovala podstatným snížením klinické základny (při delimitaci 125 lůžek do nově vzniklé 3. chirurgické kliniky) a současně snahou o udržení odborné i vědecké spolupráce s touto klinikou. Zlepšila se úroveň vědeckovýzkumné činnosti. Výzkumný ústav traumatologický (VÚT) se stal hlavním pracovištěm Hlavní problémové komise pro úrazovou chirurgii (HPK 33) s nosným výzkumným programem: Poúrazové odezvy; polytraumata; vybraná končetinová a orgánová poranění (bylo obhájeno 15 dílčích výzkumných úkolů). Bylo modernizováno vnitřní zařízení a vybavení. Bylo rekonstruováno resuscitační oddělení (ARO) se zaměřením na poraněné v kritickém stavu. Bylo přistavěno oddělení lékařské informatiky s cílem rozvíjet interdisciplinární spolupráci pro zkoumání a uplatnění diagnosticko-léčebných rozho-

Fotografie Úrazové nemocnice v Brně, ul. Ponávka 6 z r. 1933

dovacích a konzultačních systémů v oblasti resuscitační péče. Byla zintenzivněna mezinárodní spolupráce vypracováním dohod o spolupráci (Riga, Berlín, Moskva, Drážďany). Zvyšovala se úroveň vědecké práce, rostla odborná i vědecká kvalifikace pracovníků.

III. etapa (1984-1991) pod vedením prof. Michka přinesla důležité změny: výzkumný program se rozšířil jednak na oblast polytraumat, řešenou na desítkách pracovišť, jednak na vybrané oblasti ze speciální chirurgie při spojení VÚT s klinickou základnou bývalé 3. chirurgické kliniky, s centrem lékařské informatiky a s rehabilitačním oddělením do velkého výzkumného pracoviště Výzkumný ústav traumatologie a speciální chirurgie (VÚTSCH). Byl zpracován program výstavby Centra pro traumatologii a urgentní chirurgii. Byla otevřena subkatedra pro úrazovou chirurgii. Byla zintenzivněna odborná i vědecká výchova, zvláště mladých lékařů. Traumatologické konference byly pořádány od r. 1983 jako Brněnské traumatologické dny s mezinárodní účastí (od r. 1993 jako Novákovy traumatologické dny).

IV. etapa (od r. 1992) pod vedením MUDr. Petra Zelníčka, CSc. pokračuje v realizaci předchozích záměrů. Výzkumný ústav se vrátil k tradičnímu původnímu názvu "Úrazová nemocnice". Byla dokončena vnitřní přestavba

dřívějšího obytného domu Ponávka 10. Dne 16. 4. 1992 byl slavnostně zahájen provoz na spinální jednotce v domě na Ponávce 10. Vybudování této jednotky s jasně definovaným programem moderní péče o poranění páteře s poraněním míchy s tragickými následky para-hemiplegií, příp. kvadruplegií, je dosud nejvýznamnějším počinem na rozhraní III. a IV. etapy vývoje zdravotnických zařízení spojených s původní úrazovou nemocnicí.

Úrazová nemocnice nového typu s 195 lůžky má před sebou velmi dobrou perspektivu. Je krystalizačním centrem metodických snah o zlepšení současného stavu péče o poraněné v ČR mimo jiné prostřednictvím aktivní subkatedry úrazové chirurgie a traumatologické společnosti v rámci České lékařské společnosti. Výzkumná práce se rozvíjí podle projektů přidělených ústavu grantovou agenturou MZ ČR. Pracovní kolektivy dnešní úrazové nemocnice pokračují dobře na nesnadné cestě hledání optimálního spojení mezi praktickou traumatologií vysoké úrovně a vyváženým vědeckovýzkumným podílem činnosti zaměřeným na aplikovaný výzkum.

Doc. MUDr. Josef Kroupa, DrSc.

Do redakce došlo 26. 4. 1993